

Uit Polen ingevoerde grazer is de laatste wilde rundersoort in Europa

Woelende wisent voelt zich thuis in Kraansvlak

REPORTAGE

Negen wisenten zijn uitgezet in een omheind deel van de Noord-Hollandse duinen. De proef lijkt goed uit te pakken. 'We willen meer dynamiek.'

Van onze verslaggever
Caspar Janssen

ZANDVOORT Sporen, ligplekken, en flatsen genoeg, maar de wisenten in het Kraansvlak, een omheind deel van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, laten zich vooralsnog niet zien. 'Ze zitten vermoedelijk ergens in het bos, daar werken de zendertjes vaak niet goed', zegt Leo Linnartz van Ark Natuurontwikkeling, een van de vele organisaties die betrokken zijn bij het proefproject met uitgezette, vrijlevende wisenten in het Nederlandse duingebied.

'Dat we ze niet zien zegt ook iets over de wisent. Schotse hooglanders zijn makkelijk te traceren, maar wisenten zijn wilde beesten en laten zich veel moeilijker zien, al zijn ze nog zo groot.' Hij wijst op een recente ligplek. 'Hier hebben ze vannacht gelegen, maar misschien zijn ze nu wel aan de andere kant van het gebied.'

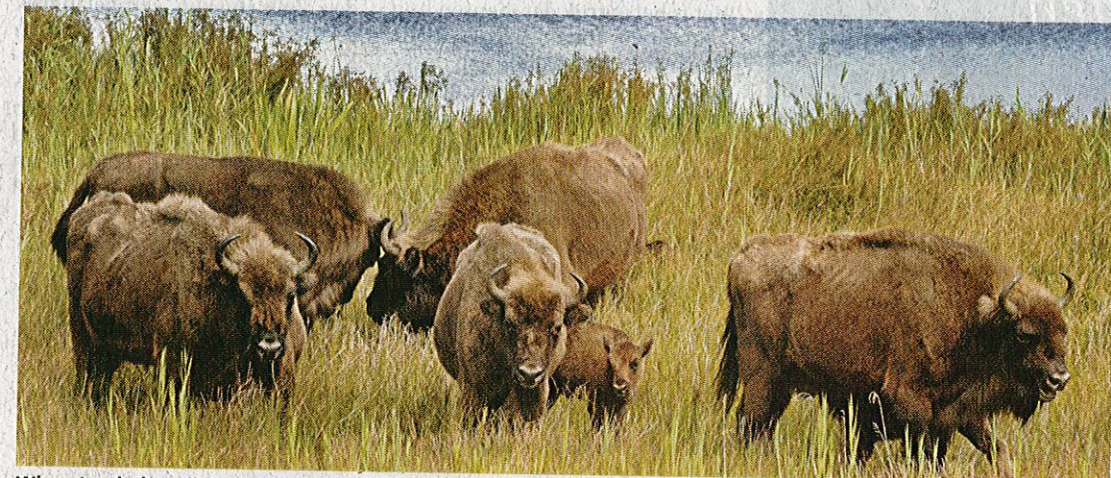
Aanleiding voor het bezoek is het bekend worden van de eerste resultaten van twee jaar ecologisch onderzoek naar de wisenten in het Kraansvlak. Twee jaar gele-

den werden drie wisenten (een stier en twee jonge vrouwtjes) uit Polen in het Kraansvlak uitgezet, een jaar later volgden nog twee volwassen vrouwtjes en een vrouwelijk kalf. Dit voorjaar werden drie kalfjes geboren in Het Kraansvlak ('Drie koetjes', heeft Linnartz net ontdekt), waarmee de kudde is uitgegroeid tot negen. Een van de voorlopige conclusies is alvast: de wisenten zijn kerngezond en lijken zich prima thuis te voelen in de waterleidingduinen.

Plannen voor de herintroductie van de wisent (of Europese bizon) bestonden al in de jaren zeventig en zijn sindsdien controversieel. Vanwege onzekerheden over de veiligheid van recreanten en terreinbeheerders, over de effecten op flora en fauna en de reacties van het publiek.

'Er bestond heel weinig onderzoek naar het gedrag van wisenten', zegt ecoloog Joris Cromsigt, die het project namens de Rijksuniversiteit Groningen wetenschappelijk begeleidt.

Maar het dier bleef tot de verbeelding spreken van veel natuurprotagonisten, als symbool voor de mogelijkheid van 'echte', wilde, onvoorspelbaarder natuur. De wisent is de enige nog voorkomende wilde inheemse rundersoort in Europa. Een type grazer bovendien dat iets toevoegt aan de konikspieden, heckrunderen en Schotse hooglanders. Cromsigt: 'Je zou ze kunnen plaatsen tussen de

Wisenten in het duingebied bij Zandvoort.

Foto Raymond Rutting / de Volkskrant

Schotse hooglander, die vooral graast, en de eland, die meer aan bomen vreet.' Een verrijking, mogelijk, voor het natuurlijke beheer. Bovendien zou de herintroductie

Van agressie
jegens mensen
is niets gebleken

van de wisent in West-Europa kunnen helpen de bedreigde soort te redden. Er bestaan wereldwijd nog drieduizend exemplaren, waarvan tweeduizend in de vrije natuur, merendeels in Oost-Polen en Wit-Rusland.

Het proefproject in het Kraans-

vlak, waarbij de wisenten via gps-zenders op de voet worden gevolgd (Linnartz: 'Jammer dat de nieuwe zenders niet zo goed zijn'), is wellicht een eerste stap naar echte introductie, hoopt Linnartz. Hij voelt zich gesteund door de resultaten van twee jaar Gronings onderzoek. Joris Cromsigt: 'Beheers-technisch is er tot nu toe geen enkel probleem. En de reacties van het publiek zijn alleen maar positief.' Publiek dat het gebied overigens niet in mag, behalve tijdens excursies.

Voor Cromsigt is 'de basale ecologie' van de wisent het interessantst. 'De wisent wordt vaak afgeschilderd als een echt bosbeest, maar dat gaat er bij mij niet in. In Polen is het beest door menselijke

invloeden min of meer opgesloten in het bos, daar wordt de wisent ook bijgevoerd. Maar dat zegt niets over zijn natuurlijke habitat van duizenden jaren geleden. Ik verwachtte dat de wisent zich van nature ook thuis zou voelen in open landschap, al is het maar vanwege zijn verwantschap met de Amerikaanse bizon.'

En dat lijkt zo te zijn. In de eerste maanden bleven de wisenten in het loofbos, daarna verkozen ze de kalkrijke duinvalleien. In de herfst zochten de wisenten het bos weer op, vanwege de eikels, in de winter hadden ze een voorkeur voor grasland. Cromsigt: 'Het mooie van het Kraansvlak is dat op een klein oppervlak zoveel verschillende habitattypen voorkomen.'

Leo Linnartz en Leon Terlouw, projectleider namens de beheerder van het gebied, PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, lopen intussen voorop, over duinen, door struweel en bosjes. 'We willen niet dat het hier dichtgroeit,' zegt Terlouw, en hij wijst op struweel van duindoorn. 'We willen meer dynamiek in het gebied, meer verstuing, waardoor kenmerkende plantjes van het open duin meer kans krijgen. We hopen dat de wisent daaraan kan bijdragen.'

'Dat doen ze al door de woelplekken die ze maken', zegt Leo Linnartz. En inderdaad, even verderop zien we het werk van een woelende wisent: een zandplek tussen het struweel.

Van agressie van de wisenten jegens mensen is de afgelopen jaren niets gebleken. Dat verbaast Cromsigt niets: 'Ik heb in Polen twee jaar tussen de wisenten gewoond, in het dorp Bialowieza, en daar gebeurde nooit wat, terwijl het bos drukbezocht werd. Wisenten zijn mensontwijkend.' De komende jaren zal het aantal publieksexcursies flink toenemen. Cromsigt: 'De uiteindelijke uitdaging is de introductie van de wisent in een groot gebied waar ook mensen toegang hebben.'

Leo Linnartz en Leon Terlouw doen echt hun best. Nog een keer doorkruisen we het gebied, maar de wisent houdt zich angstvallig verborgen. Een paar dagen later heeft de fotograaf meer geluk.

Volkskrant 27-7-2009